

ת"פ 43141/01/21 - מדינת ישראל נגד ראיד כליבאת, אברהם דודו, ענאן עמרו תושבי איו"ש - נדון

בית משפט השלום בנצרת

ת"פ 43141-01-21 מדינת ישראל נ' כליבאת(עציר) ואח'

בפני	כבוד סגן הנשיא, השופט נעמן אדרס
מאשימה	מדינת ישראל
נגד	
נאשמים	1. ראיד כליבאת 2. אברהם דודו 3. ענאן עמרו תושבי איו"ש - נדון

נוכחים:

מטעם המאשימה: עו"ד עדי רכמן

מטעם הנאשם 1: בעצמו וע"י עו"ד סרי ח'ורי

מטעם הנאשם 2: בעצמו וע"י עו"ד אבי מוסקוביץ'

עוד נוכחת - עו"ד הדר אורן מהסנגוריה הציבורית

החלטה בעניינם של הנאשמים 1 ו-2

בפניי בקשת הנאשמים להעביר את התיק הפלילי המתנהל בעניינם לטיפולו של בית המשפט הקהילתי, על אף התנגדות המאשימה.

רקע וטיעוני הצדדים

1. ביום 24/1/21 הוגש כתב אישום כנגד שני הנאשמים ונאשם נוסף, שב"ח, במסגרתו יוחסה להם מעורבות **בשורה של עבירות גניבת רכב בצוותא** ועבירות נלוות.

במהלך הזמן שחלף בינתיים, הורשע הנאשם השלישי (השב"ח) במסגרת הסדר טיעון ודינו נגזר (9/6/21), ואילו כנגד שני הנאשמים הנוספים הוגש כתב אישום מתוקן, המתנהל כעת בפניי.

2. מעובדות כתב האישום המתוקן עולה כי השלושה קשרו קשר לגנוב רכבים בתוך שטחי ישראל ולהעבירם לשטחי יהודה ושומרון ולשם כך עשו שימוש בטלפונים ניידים, ברכביהם הפרטיים ונעזרו בצדדים שלישיים. בסופו של יום יוחסה לכל אחד מהנאשמים שבפני מעורבות בארבעה מקרים של גניבת רכב ומקרה נוסף של גניבה מרכב, כמו גם עבירות נלוות (קשירת קשר לביצוע פשע, חבלה במזיד ועוד).

3. ביום 7/4/22 ביקשה ההגנה להעביר את התיק שבפני לטיפולו של בית המשפט הקהילתי, והנאשמים נשלחו לשירות המבחן לבחינת התאמתם:

תסקיר שהתקבל לגבי הנאשם 1 המליץ על שילובו בהליך הקהילתי, נוכח מכלול הנושאים הדורשים התערבות - ביניהם דפוסים עברייניים נמשכים, תעסוקת פנאי, מצב רפואי ופסיכיאטרי ומצב כלכלי - ונקבע כי קיים סיכון להישנות העבירות אשר ניתן להפחיתו באמצעות שילוב בהליכי טיפול.

המלצה דומה התקבלה גם בעניינו של הנאשם 2, לאור הקביעה כי ללא הליך טיפולי משמעותי ומקיף במגוון בעיותיו קיים סיכון גבוה לרצידיביזם, ובשים לב לסוגיות הדורשות טיפול: עבר פלילי ודפוסי התנהגות עברייניים, התמכרות לאלכוהול והימורים, מצב כלכלי קשה וחובות כבדים.

עוד הובהר כי השניים הביעו נכונות לקחת חלק בהליכים המתנהלים בבית המשפט הקהילתי לאחר שאלה הוסברו להם, וכי יש להם המוטיבציה הדרושה לכך בשלב זה.

4. חרף המלצות שירות המבחן התנגד ב"כ המאשימה לבקשה וטען כי מכלול הנסיבות אינו מאפשר לוותר על הדרישה העונשית למאסרים ממושכים בפועל, נוכח החומרה היתרה של התיק שבאה לידי ביטוי בריבוי האירועים ובביצועם תוך התארגנות בצוותא, ולאור שיקולים נוספים אשר אינם ידועים בשלב זה לבית המשפט (כדוגמת עבר פלילי, אם קיים, ונסיבות אישיות נוספות שרלוונטיות לעניין).

עוד הדגיש את החשיבות הרבה שמייחסת המאשימה להליכים המתקיימים בבית המשפט הקהילתי וכפועל יוצא מכך את חשיבות שיתוף הפעולה ההדוק בין הגורמים, והבהיר כי כאשר המאשימה מתנגדת בשל עמדתה העונשית עלול ההליך להתרוקן מתוכן, ומשכך אין זה נהוג להתערב בשיקול דעתה אלא במקרים חריגים. בנוסף ציין כי התיק שכאן אינו בבחינת חריג המצדיק את התערבות בית המשפט, וזאת כאמור נוכח עמדתה הברורה של המאשימה לעונש בנסיבות הספציפיות, עמדה שלא ניתן לכפות על המאשימה לשנות, ולאור האיזון הראוי בין האינטרס הציבורי והאיש.

בנוסף ציין כי העלאת הבקשה בשלב כה מאוחר של ההליך הפלילי - וביתר שאת לאחר שכבר נגרמה סחבת מיותרת בתיק באמצעות בקשות נוספות שהמאשימה התנגדה להן בעקביות - אינה מלמדת על לקיחת אחריות ונכונות לקחת חלק בהליכי טיפול, וכי לאור מכלול הנסיבות יש לדחות את הבקשה ולקבוע את התיק להוכחות.

5. מנגד טענה ההגנה כי הגם שאין מחלוקת אודות חשיבותו העליונה של שיתוף הפעולה בין הצדדים, אין למאשימה זכות וטו בשאלת העברת תיקים לבית המשפט הקהילתי - לא על פי הנוהל שנהג לפני תיקון החסד"פ ובוודאי

שלא לאחר התיקון (אשר נכנס לתוקף ביום 1/8/22) - וכי ההחלטה הסופית מסורה לבית המשפט ולו בלבד.

לגופו של עניין נטען כי חומרת העבירות כשלעצמן והעונש הראוי בגין אינם סיבה מספקת להתנגדות, וההיפך הוא הנכון, שכן דווקא תיקי רכוש חמורים המעידים על רצידיביזם הם התיקים אליהם מכוון בית המשפט הקהילתי, וכי תיקים כנ"ל נקלטים בו כדבר שבשגרה (צורפו דוגמאות). בנוסף הודגש כי מאז פתיחת התיק משתפים הנאשמים פעולה עם שירות המבחן במסגרת צו הפיקוח שהוטל עליהם, מכבדים את תנאי המעצר בהם הם מצויים ולא הסתבכו בעבירות נוספות, באופן שמעיד על המוטיבציה המניעה אותם ומלמד כי יש לתת להם הזדמנות לשקם את חייהם.

דין

6. בשנים האחרונות החלו לפעול בישראל בתי משפט קהילתיים, שעיקר תכליתם לתת מענה שיקומי כולל בקהילה ולצמצם את תופעת הפשיעה החוזרת.

"ההליך הקהילתי נועד לשמש הליך פלילי חלופי..."

מטרת ההליך הנה להוות מסגרת שיקומית, בפיקוח שיפוטי הדוק, על מנת לחזק את תכליות השיקום והמניעה ולצמצם חזרה לעבריינות. הנחת היסוד בבסיס מודל הפעולה של בתי המשפט הקהילתיים היא כי חלק ניכר מההתנהגות העבריינית החוזרת, היא סימפטום לבעיות עומק חברתיות, אישיות וכלכליות. על כן, התמודדות עם תופעת הפשיעה, צריכה לכלול פתרונות מערכתיים לבעיות אלה. המסגרת של ההליך הפלילי הקהילתי מאפשרת מציאת מענים רלוונטיים לבעיות מורכבות והפניה לתהליכי שיקום, תוך כדי פיקוח של בית המשפט" (עפ"ג (מחוזי-חיפה) 13435-09-20 אלחג' נ' מדינת ישראל מיום 10/12/20).

7. בהתאם ומשום הצורך להפחית את הסיכון לרצידיביזם ולהישנות העבירות, שמים בתי המשפט הקהילתיים דגש על האינטרס השיקומי. במסגרת האמור ולאור ההכרה בכך שתופעות מגוונות של עוני, הדרה ומציאות כלכלית וחברתית משפיעות על התפתחות הפשיעה, בוחנים את הרקע ואת המניעים העומדים בבסיס ההתנהגות העבריינית, מתמקדים בשיקום רב מערכתי במסגרת הקהילה ובשילובם של העבריינים חזרה בחברה כאנשים יצרניים, ומניחים תשתית חלופית למטרה המסורתית של דיני העונשין (בתי-משפט קהילתיים בישראל, ד"ר דניאלה ביניש ועדי בלוטנר, משפט מפתח, 179, 2019).

8. עוד במסגרת ההליך החלופי מושם דגש על הפיקוח ההדוק של בית המשפט הקהילתי אחר התיק והנאשם, על מידת שיתוף הפעולה שלו והתקדמותו, ובכל שלב מתקיימת הערכת מצב עדכנית בעניינו. ודוק, נאשם אשר חזר לסורו או שנקבע כי אינו מתאים להמשך ההליך, מוחזר לבית המשפט המקורי לצורך גזירת עונשו, שם נלקחים בחשבון הדרך שעשה בצד אי הצלחתו להשלים את הליכי הטיפול. ויפים לעניין זה הדברים שנאמרו בת"פ (שלום-רמלה) 9851-11-21 מדינת ישראל נ' ממן מיום 11/5/22:

"אין להקל ראש בהליך הממושך שאותו אמור הנאשם לעבור ומדובר בהליך מפוקח, תדיר, הסורק את עניינו במסרקות של ברזל, שמחייב אותו להתמסרות מוחלטת והכל בפיקוחו הצמוד של בית-המשפט הקהילתי."

9. מאז הקמתם ועד העת האחרונה פעלו בתי המשפט הקהילתיים על פי עקרונות יסוד שנקבעו ב"נוהל ההפעלה המשותף" (דניאלה בייניש ושלומי כהן, **בתי משפט קהילתיים: מודל ההפעלה**, ירושלים ג'וינט אשלים ישראל, 2014 בתוך: ד"ר טלי גל וד"ר הדר דנציג-רוזנברג, **בתי משפט קהילתיים בישראל - מחקר מלווה**, דין וחשבון 2017).

נוהל זה הוחלף, החל מיום 1/8/22, בהוראת שעה שהתווספה לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1992 במסגרת תיקון 92, המסדירה את התנהלותם של בתי המשפט הקהילתיים.

בשני המקרים צוינה חשיבות הסכמתה של התביעה להעברת ההליכים מבית משפט השלום לבית המשפט הקהילתי, בשל הצורך בשיתוף פעולה הדוק של כל הצדדים ושל בעלי התפקידים בהליך הפלילי ובקהילה.

10. עם זאת הובהר, הן בתקופת "נוהל ההפעלה המשותף" והן במסגרת תיקון החוק, כי אין לתביעה זכות וטו על שאלת העברת ההליך וכי בסופו של יום מסורה ההחלטה בידיו של בית המשפט. וכך נאמרו הדברים בעניין **אלחג'** הנזכר (טרם תוקן החוק):

"מעבר ללשון הנוהל, אין זה סביר וראוי כי בהליך המתנהל בפני בית המשפט תהיה לאחד מהצדדים, במקרה זה למאשימה, מעין זכות וטו הגוברת על זכויות הצדדים האחרים להליך. ניתן להסכים להנחה כי רק במקרים חריגים יופנה נאשם לבית משפט קהילתי כאשר לא מתקיימים כל הפרמטרים המפורטים בסעיף ואולם לא ניתן לקבל עמדה ולפיה בית המשפט אינו מוסמך להחליט בניגוד לעמדת המאשימה, בדיוק כשם שהוא מוסמך שלא לאמץ את המלצות שירות המבחן ואף מוסמך להחליט בניגוד לעמדות כל הצדדים, לרבות המקרה שבו יש הסכמה של מאשימה, הגנה ושירות המבחן להעברת עניינו של נאשם לבית משפט קהילתי. זאת בדיוק כשם שבית משפט מוסמך שלא לאמץ הסדר טיעון במקרים בהם הוא סבור שיש טעמים המצדיקים זאת."

11. בהוראת השעה שהוספה לחסד"פ נקבעו דברים דומים:

220ד. (א) לא יורה שופט בבית משפט שלום כי עניינו של נאשם יהיה נידון בבית משפט קהילתי (בפרק זה - העברת דיון), אלא אם כן מצא, לאחר שקיים דיון על כך בנוכחות בעלי הדין ולאחר שעניין בתסקיר ההתאמה שהורה על הגשתו, כי מתקיימים תנאים אלה וכי עניינו של הנאשם מתאים להידון בבית משפט קהילתי:

- (1) הנאשם בגיר;
- (2) הנאשם מיוצג בידי סניגור;
- (3) הנאשם מכיר במעורבותו באירוע, מבין את מהות ההליך הקהילתי, לרבות האמור בסעיף 220ז(ג), ומסכים להשתתף בו;
- (4) הוסמך בית משפט קהילתי באזור השיפוט שמקום מגוריו של הנאשם נמצא בו כאמור בצו לפי סעיף 220ד; הוראה זו תעמוד בתוקפה עד יום ו' באב התשפ"ה (31 ביולי 2025);
- (5) **יש סיכון שהנאשם יבצע עבירות נוספות, בשים לב לבעיות שברקע ביצוע העבירה;**
- (6) התובע הודיע כי העונש המתאים לנאשם לפי הוראות סימן א'1 לפרק ו' לחוק העונשין, אם יורשע ואם לא ישתתף בתוכנית שיקום, כולל מאסר בפועל ואינו כולל עונש מאסר שירוצה בעבודת שירות, שניתן להניח כי לו יוטל על הנאשם, הוא ימצא מתאים לו בחוות דעת מטעם הממונה לפי סעיף 51ב(1) לחוק

העונשין;

(7) לא התקיים בעניינו של הנאשם הליך לבירור אשמה;

(8) **התובע הודיע כי אם הנאשם יעמוד בהצלחה בתוכנית השיקום, הוא לא יבקש מבית**

המשפט להטיל על הנאשם, אם יורשע, עונש של מאסר בפועל;

(9) **התובע לא הודיע כי יש מניעה להעברת הדין בעניינו של הנאשם לבית המשפט הקהילתי**

מטעמים של שלום הציבור וביטחון או בשל אישומים אחרים המתנהלים נגד הנאשם או צפויים

להתנהל נגדו; בית המשפט רשאי לקבל הסברים בעניין זה מהתובע בהיעדר הנאשם וסניגורו.

(ב) **על אף האמור בסעיף קטן (א), שופט בית משפט שלום רשאי להורות, מטעמים מיוחדים שיירשמו,**

כי עניינו של נאשם יהיה נידון בבית משפט קהילתי, אף אם לא התקיים תנאי מהתנאים שבסעיף קטן

(א)(5) עד (9); לא התקיימו התנאים שבסעיף קטן (א)(8) ו-(9) - יובא עניינו של הנאשם גם לפני שופט

קהילתי שידון בדבר התאמת העניין לבית משפט קהילתי. " (ההדגשות אינן במקור).

12. צא ולמד, כי הסכמת התביעה להעברת התיק לבית המשפט הקהילתי חשובה וחיונית וכי שיתוף הפעולה שלה הכרחי, אולם הסכמתה אינה תנאי שבלעדיו אין, וההחלטה הסופית מסורה לבית המשפט, בהתקיים הנסיבות המתאימות.

13. לגופו של עניין ולאחר שבחנתי את טיעוני הצדדים, מצאתי להורות על העברתו של התיק לטיפולו של בית המשפט הקהילתי.

ראשית, תסקיר שירות המבחן מלמד כי כל אחד מהנאשמים מתאים לקחת חלק בהליכים המתקיימים בבית המשפט הקהילתי. המלצה זו מבוססת על עברם של הנאשמים והערכת הסיכון להישנות העבירות; על מגוון הגורמים העומדים ברקע לביצוע העבירות; על רשימת הצרכים והבעיות הייחודיות הדורשים פתרונות (כל אחד ונסיבותיו); ועל קיומה של מוטיבציה ונכונות לשתף פעולה עם אופיו המיוחד של ההליך הקהילתי. בנוסף נסמכת המלצת השירות על ההערכה כי ההתערבות הכלל מערכתית המוצעת במסגרתו של בית המשפט הקהילתי תפחית את הסיכון הנשקף מכל אחד מהנאשמים כיום, ותשפר את הסיכוי כי ישקמו את חייהם.

נראה איפוא כי הנאשמים עומדים בתנאי הסף לשילובם בבית המשפט הקהילתי, וניתן אף לומר כי מבחינת נתוני הפתיחה הם מועמדים "קלאסיים".

14. בנוסף, סוג העבירות וטיבן - עבירות רכוש המעידות על רצידיביזם - כבר נדונו וטופלו פעמים רבות בבתי המשפט הקהילתיים, ואין מסוג העבירות אשר נקבע כי לא יידונו בהליך זה (כדוגמת עבירות מין, עבירות שחיתות שלטונית, עבירות בנשק חם וכו').

זאת ועוד, חומרת העבירות כשלעצמה אינה מקימה מחסום מפני שילובו של נאשם בהליכים המתקיימים בבית המשפט הקהילתי, ונראה כי דווקא ההיפך הוא הנכון, שכן מטרתו המקורית של ההליך היא לעצור את תופעת "הדלת המסתובבת" של פשיעה חוזרת ולהוות תחליף למאסר בפועל, ויפים הדברים שנאמרו בהקשר זה **בעניין ממן** הנזכר:

"מתוקף הניסיון הישיר שלי בבית-המשפט הקהילתי אני יכול להעיד, כי בית-המשפט הקהילתי בהחלט מתאים לנאשמים, שביחס אליהם הוגש כתב-אישום המציג חומרה לכאורית ושעל פני הדברים, אלמלא ההליך השיקומי, היו צפויים לענישה מחמירה. דווקא ביחס לאלו, אשר חרב המאסר בפועל מתנוססת מעל ראשם ניתן לרשום את סיפורי ההצלחה הטובים ביותר. למרבה הצער, זוהי טעות רווחת שבית-המשפט הקהילתי נועד דווקא לטפל בעבריינות קלה - להיפך - ביחס לעבריינות זו קיימים מנגנונים אחרים, כגון הסדר מותנה ועוד. לא זו אף זו: הן בנוהל ההפעלה הראשוני במסגרת התוכנית הניסיונית של בית-המשפט הקהילתי (סעיף 4), הן נוהג העבודה הקיים והן בתזכיר החוק לא הוצב מחסום קבלה המותנה בחומרת העבירה, להבדיל מסוגה ואופייה, שהם רלוונטיים לשאלות של שיקום."

וגם:

"כאמור, גם מבחינה עניינית, אלו אשר ביצעו עבירות חמורות, ואשר העמדה העונשית הראשונית היא לענישה בדרך של מאסר בפועל - דווקא אלו הם המתאימים ביותר לשילוב בבית-המשפט הקהילתי, הם אלו שסיכויי ההצלחה שלהם גבוהים והניסיון המעשי ביחס לכך מוכיח. על כן, אין לקבל את עמדתה של המאשימה, הסומכת את התנגדותה לשילובו של הנאשם בבית-המשפט הקהילתי, רק משום חומרת כתב-האישום, שכן כאמור מעולם לא נקבע "כרטיס כניסה" שכזה העומד בפני עצמו."

ויפים הדברים גם לענייננו.

15. בצד האמור יש לזכור כי היה ויבחרו הנאשמים לנצל לרעה את ההזדמנות שניתנה להם, יושב עניינם למסלול הפלילי הרגיל ויגזר דינם כבראשונה, תוך שילקחו בחשבון מכלול הנתונים, לרבות התנהגות כנ"ל, היה ותתרחש.

16. נוכח המקובץ ולמרות עמדתה של התביעה - אשר עשויה אף היא להשתנות אם יעברו הנאשמים את התהליך בהצלחה - אני סבור כי עניינם של הנאשמים מתאים להליכים המתנהלים בבית המשפט הקהילתי. **בהתאם אני מורה על העברת התיק לבית המשפט הקהילתי** מהטעמים המיוחדים שפירטתי. כולי תקווה כי הנאשמים ינצלו את ההזדמנות שניתנה להם ויצדיקו אותה, או אז יושג רווח גדול, להם ולחברה.

ניתנה היום, י"ט אלול תשפ"ב, 15 ספטמבר 2022, בהעדר הצדדים.